

DZIEDZICZENIE,
POSTĘPOWANIE SPADKOWE
DŁUGI SPADKOWE,
PRZYJĘCIE SPADKU Z DOBRODZIEJSTWEM INWENTARZA,
ODRZUCENIE SPADKU

„Prowadzenie Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2024” współfinansowany ze środków Urzędu Miasta Nowego Sącza

Radca prawny Władysław Pasoń

2024r.

DZIEDZICZENIE – DEFINICJA

- ▶ Jest to instytucja prawa spadkowego, uregulowana przepisami Kodeksu Cywilnego, polegająca na nabyciu praw i obowiązków majątkowych po osobie zmarłej.
- ▶ Spadek otwiera się z chwilą śmierci danej osoby (spadkodawcy).

ŹRÓDŁA POWOŁANIA DO SPADKU/ RODZAJE DZIEDZICZENIA

DZIEDZICZENIE TESTAMENTOWE

– gdy spadkobierca
pozostawił testament

DZIEDZICZENIE USTAWOWE

– gdy spadkobierca nie
pozostawił testamentu

ZDOLNOŚĆ DZIEDZICZENIA

- ▶ Przez zdolność do dziedziczenia należy rozumieć możliwość wejścia w ogół praw i obowiązków spadkodawcy, a więc zdolność do bycia spadkobiercą.
- ▶ Zdolność do dziedziczenia stanowi fragment zdolności prawnej, a więc możliwości bycia podmiotem praw i obowiązków prawa cywilnego.
- ▶ Zdolność prawna przysługuje każdemu człowiekowi od chwili urodzenia, również z tym momentem nabywa on zdolność dziedziczenia.
- ▶ W konsekwencji, spadkobiercą może być jedynie osoba fizyczna, która żyła w chwili otwarcia spadku.

KOLEJNOŚĆ DZIEDZICZENIA USTAWOWEGO

- ▶ Mąż jest wyłączony od dziedziczenia, jeżeli spadkodawca wystąpił o orzeczenie rozwodu lub separacji z jego winy, a żądanie to było uzasadnione.
 - ▶ Przepisów o powołaniu do dziedziczenia z ustawy nie stosuje się do małżonka spadkodawcy pozostającego w separacji.
-

DZIEDZIDZENIE TESTAMENTOWE

- ▶ Rozrządzić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament.
 - ▶ Testament może zawierać rozrządzenia tylko jednego spadkodawcy.
 - ▶ Spadkodawca może w każdej chwili odwołać zarówno cały testament, jak i jego poszczególne postanowienia.
 - ▶ Sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych.
 - ▶ Testamentu nie można sporządzić ani odwołać przez przedstawiciela.
-

TESTAMENT ZWYKŁY – PISEMNY

Spadkodawca może samodzielnie sporządzić testament w ten sposób, że:

POZOSTAŁE RODZAJE TESTAMENTÓW:

- ▶ notarialny
 - ▶ allograficzny (w obecności dwóch świadków)
 - ▶ ustny (w obecności trzech świadków)
 - ▶ podróżny
 - ▶ wojskowy
-

POWOŁANIE DO SPADKU

- ▶ Spadkodawca może powołać do całości lub części spadku jedną lub kilka osób.
 - ▶ Jeżeli spadkodawca powołał do spadku lub do oznaczonej części spadku kilku spadkobierców, nie określając ich udziałów spadkowych, dziedziczą oni w częściach równych.
-

- ▶ Pomimo tego, że spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy, aby przeprowadzić wszelkie formalności, należy przeprowadzić postępowanie spadkowe.
 - ▶ Należy pamiętać, że postępowanie spadkowe nie jest obowiązkowe, tak samo jak nie jest obowiązkowe przyjęcie przez nas spadku (zarówno gdy został sporządzony testament jak i wtedy gdy zostaliśmy powołani do dziedziczenia z ustawy).
-

POSTĘPOWANIE SPADKOWE

Postępowanie spadkowe jest co do zasady dwuetapowe i dotyczy zarówno dziedziczenia testamentowego, jak i dziedziczenia ustawowego.

ETAP 1

- STWIERDZENIE NABYCIA SPADKU

ETAP 2

- DZIAŁ SPADKU

STWIERDZENIE NABYCIA SPADKU

- ▶ Polega na ustaleniu kręgu spadkobierców i udziałów, jakie każdy ze spadkobierców dziedziczy. W ramach pierwszego etapu spadkobiercy mogą złożyć oświadczenia, czy spadek przyjmują/przyjmują z dobrodziejstwem inwentarza/odrzucają spadek. Etap ten możemy przeprowadzić przed Notariuszem, który sporządza tzw. akt poświadczenia dziedziczenia jak i przed Sądem, w ramach postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, które kończy się wydaniem przez Sąd postanowienia, w którym wyszczególnione zostanie kto i w jakich ułamkach dziedziczy po zmarłym.
- ▶ Od tego momentu spadkobiercy są współwłaścicielami praw majątkowych wchodzących w skład masy spadkowej. Aby wyjść ze współwłasności, można (ale również nie ma obowiązku) przeprowadzić kolejny etap postępowania.

DZIAŁ SPADKU

- ▶ Polega na przydzieleniu konkretnych praw majątkowych danym spadkobiercom, zgodnie z nabytymi udziałami, tak by każdy z nich mógł samodzielnie dysponować swoją częścią nabytą ze spadku.
- ▶ Dział spadku możemy przeprowadzić przed Notariuszem (ale jedynie wówczas, gdy wszyscy spadkobiercy są zgodni co do tego, w jaki sposób podzielią się masą spadkową) lub przed Sądem w ramach postępowania o dział spadku. Oczywiście przed Sądem również można przeprowadzić sprawę działową, jeżeli pomiędzy spadkobiercami nie ma konfliktu co do sposobu podziału. Zarówno przed Notariuszem, jak i przed Sądem spadkobiercy sami proponują sposób podziału majątku po zmarłym. Jeżeli istnieje między nimi konflikt, Sąd w ramach postępowania rozstrzygnie sprawę według swojego uznania, zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego oraz Kodeksu Postępowania Cywilnego, biorąc pod uwagę najlepszy – w ramach danego stanu faktycznego – sposób podziału składników majątkowych. Od orzeczenia Sądu I instancji w sprawie działu spadku istnieje możliwość złożenia apelacji do Sądu wyższej instancji.

Nie ma przeszkód, aby powyższe etapy (I stwierdzenie nabycia spadku oraz II dział spadku) postępowania przeprowadzić łącznie, kompleksowo, zarówno przed Notariuszem, jak i przed Sądem.

DŁUG SPADKOWY – DEFINICJA

- ▶ Długi spadkowe należy zdefiniować jako pasywa/obowiązki majątkowe które zostały po zmarłym i które nie wygasły wraz z jego śmiercią.
 - ▶ Co do zasady przechodzą one na spadkobierców (zarówno tych którzy dziedziczą na podstawie testamentu, jak i tych którzy dziedziczą na podstawie ustawy).
 - ▶ W ramach długów spadkowych wyróżniamy pozostałe po zmarłym zobowiązania finansowe (powstałe na skutek stosunków zobowiązaniowych, zawieranych za życia umów, zaciągania kredytów, pożyczek itd.). Tak więc długi spadkowe to przede wszystkim długi zaciągnięte przez spadkodawcę za jego życia.
-

OŚWIADCZENIA SPADKOWE

Co do zasady, spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe z całego swego majątku, jednak reguła ta zależy od rodzaju oświadczenia spadkowego jakie złoży spadkobierca. Wyróżniamy 3 rodzaje oświadczeń spadkowych:

PROSTE PRZYJĘCIE SPADKU

- spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe bez ograniczenia.

PRZYJĘCIE SPADKU Z DOBRODZIEJSTWEM INWENTARZA

- spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku.

ODRZUCENIE SPADKU

- spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączone od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku, co jest równoznaczne że nie dziedziczy ani aktywów ani pasywów (długów) po zmarłym.

ODRZUCENIE SPADKU

- ▶ Jeżeli zdecydujemy się na całkowite odrzucenie spadku, mamy na to ustawowy 6-miesięczny termin na złożenie oświadczenia o takim odrzuceniu.
- ▶ Wskazany termin nie jest liczony od dnia śmierci spadkodawcy, a od chwili powzięcia przez nas informacji o tym, że zostaliśmy powołani do spadku (co może nastąpić nawet po kilku latach od śmierci danej osoby z którą np. nie utrzymywaliśmy żadnych kontaktów).
- ▶ Oświadczenie o odrzuceniu można złożyć przed Notariuszem lub przed Sądem.

KONSEKWENCJE ZŁOŻENIA OŚWIADCZENIA O ODRZUCENIU SPADKU

- ▶ Konsekwencją odrzucenia spadku jest to, że jesteśmy traktowani jakbyśmy nie dożyli otwarcia spadku.
- ▶ W konsekwencji, prawa do spadku przechodzą na naszych dalszych następnych (np. dzieci).
- ▶ Instytucja odrzucenia spadku doprowadza do konieczności podejmowania czynności prawnych przez wiele osób z bliskiej i dalszej rodziny.
- ▶ Niejednokrotnie osoby które odrzucają spadek, posiadają małoletnie dzieci (na które spadek ten na skutek odrzucenia przechodzi) a które nie posiadają pełnej zdolności do czynności prawnych i same nie mogą złożyć takiego oświadczenia o odrzuceniu. Zachodzi wówczas konieczność inicjowania kolejnej sprawy sądowej – tym razem przed Sądem rodzinnym, aby ten w imieniu małoletniego pozwolił rodzicom na odrzucenie spadku.

PRZYJĘCIE SPADKU Z DOBRODZIEJSTWEM INWENTARZA

- ▶ Aby nie doprowadzać do konieczności prowadzeniu wielu postępowań i aby nie angażować całej najbliższej/dalszej rodziny w sprawy spadkowe, a by uchronić się od odpowiedzialności za całość (lub część) długów spadkowych – oczywiście w zależności od stanu faktycznego danej sprawy i tego co jest dla nas korzystniejsze – istnieje możliwość przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza.
- ▶ Odpowiadamy wówczas za długi spadkowe jedynie do wysokości aktywów które w spadku po zmarłym pozostały (jeżeli aktywy wynosiły 0zł, za długi odpowiadamy również w wysokości 0zł). Konieczne jest jednak dopełnienie wymaganych przepisami formalności związanych ze sporządzeniem spisu inwentarza/wykazu inwentarza.

- ▶ Na koniec należy zaznaczyć, że w wyniku zmiany przepisów w roku 2015, po upływie 6 miesięcy, w przypadku braku reakcji ze strony spadkobiercy, przyjęcie spadku następuje z dobrodziejstwem inwentarza.
 - ▶ Rozwiązanie to chroni spadkobierców przed konsekwencjami niepodjęcia przez nich żadnych czynności po śmierci zadłużonej osoby.
-